

port system. These measures have helped in 1923. to stabilize the economic situation of the country and to gradually move towards economic growth.

Key words: Polish Republic, the post-war period, the rebuilding of industry, economic situation, technological improvements, government regulation of the economy.

Одержано редакцією 15.11.2016
Прийнято до публікації 23.12.2016

УДК 271.222(477)

РУБАН Микола,
диякон УПЦ КП, магістрант
Східноукраїнського національного
університету імені В. Даля,
студент Київської православної
богословської академії
e-mail: nikolas.kindle@gmail.com

ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ТЕРЕНАХ БАХМУТСЬКОГО КРАЮ 1920-Х РР.

У статті здійснено спробу дослідити історичні обставини інституційного розвитку православних конфесій на теренах Бахмутського краю у 1920-х рр. Висвітлено процес розділення Православної Церкви у період радянської влади на прикладі окремого регіону. Проаналізовано процес інституційного оформлення ключових православних юрисдикцій на теренах Донбасу у міжвоєнний період.

Ключові слова: Православ'я, Бахмутський край, Донбас, розкол, Українська Соборно-Єпископська Церква (УСЄЦ), Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ), Українська Синодальна Церква (УСЦ), Істинно-Православна Церква.

Постановка проблеми. Історія інституційних процесів у середовищі Православної Церкви на південно-східних теренах нашої держави у 20-х рр. ХХ ст. належить до найбільш суперечливих сторінок вітчизняної церковної історіографії. Тривала протидія ультраконсервативного духовенства потребам унормування внутрішнього життя Православної Церкви помножена на цільові антирелігійні заходи радянських спецслужб викликали в ній низку складних внутрішньо-інституційних процесів, які в умовах жорсткого протистояння духовенства та комуністичної влади склали основу формування взаємоворогуючих течій, й сприяли державній атеїстичній політиці. З огляду на це, особливістю релігійного життя міжвоєнного періоду в Україні стане багатоконфесійність.

Отже, предметом даного дослідження виступає процес інституційного оформлення та діяльності православних конфесій на теренах Бахмутського краю у 1920-х рр., що передбачає вирішення наступних дослідницьких завдань: по-перше, проаналізувати тогочасний стан Православ'я в регіоні; по-друге, дати висвітлити історичні обставини його конфесійного розділення; по-третє, з'ясувати особливості діяльності ієрархів в контексті тогочасного суспільно-політичного життя краю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню церковно-інституційних процесів на східних теренах України присвячені численні наукові доробки низки вітчизняних істориків, зокрема А.М. Киридон, В.О. Пашенка, І.М. Преловської, С.І. Жилюка, О.П. Тригуба та О.М. Ігнатуші. Однак, їхні праці присвячені переважно загальній картині діяльності православних конфесій в Україні у міжвоєнний період, а отже, регіональний розріз цього питання висвітлюється лише опосередковано. Серед російської церковної історіографії й донині чільне місце посідають глави магістерських дисертацій митрополитів-істориків Феодосія (Процюка) та Іоана (Снихова), які опосередковано подають характеристику церковних рухів в Україні у міжвоєнний період й період німецької окупації зокрема. Однак, написані ще у середині 1960-х рр. ці праці характеризуються численними фактологічними неточностями та викривленнями, зумовленими почасти суб'єктивним ставленням авторів до процесу інституційного становлення Помісної Церкви в Україні.

Особливе місце у вивченні обставин формування православних конфесій на Донбасі належить монографіям А.Г. Копила, С.Й. Татарінова. Попри це, автори лише побіжно висвітлюють дане питання у вузькому краєзнавчому контексті державно-церковних відносин в регіоні. Відсутність же загальної картини означених подій і зумовила обрання автором даної наукової теми.

Мета. Мета дослідження полягає у тому, щоби на підставі комплексного аналізу нових джерел та наукової літератури показати історичні обставини розвитку православних конфесій на теренах Бахмутського краю у перші десятиліття радянської влади в Україні.

Виклад основного матеріалу. Революційні події 1917-1921 рр. ознаменувалися для Православної Церкви в Україні суттєвою активізацією інституційних процесів у її внутрішньому середовищі. Цьому сприяло насамперед «Положення про Тимчасове Вище Церковне Управління Православної Церкви на Україні», прийняте на другій сесії Всеросійського Помісного Собору РПЦ 2 січня – 7 квітня 1918 р. Цей документ канонічно окреслював широку автономію Православної Церкви у відновленій Українській державі. Окрім того вже у ході революційних подій серед православного духовенства окреслилися такі течії як автокефальна, автономна та обновленська, діяльність яких багато в чому визначила перспективу подальших інституційних перетворень Православ'я в Україні.

На початку ХХ ст. територія Донбасу входила до складу Катеринославської губернії. Духовну опіку над парафіями у краєві здійснювали безпосередньо Катеринославські архіпастирі, а з утворенням окремого Таганрогського вікаріатства 1 квітня 1911 р. – їхні Таганрогські вікарії. Утім, відсутність архієрея на місці не у повній мірі задовольняла духовні потреби регіону, що у наслідок розвитку промисловості переживав активне адміністративне зростання. 5 лютого 1919 р. на цих теренах було утворено окрему Донецьку губернію, ім'я якої було обране завдяки річці Сіверському Дінцю. Центром новоутвореної губернії стало місто Луганськ. 15 березня 1920 р. відбулась реорганізація території губернії, до якої було приєднано Маріупольський, Старобільський, Таганрогський повіти та окремі землі та волості Харківської, Катеринославської губерній і Облесті Війська Донського. 25 листопада 1920 р. губерніяльний центр було перенесено до Бахмуту.

Стрімкий адміністративний та економічний розвиток промислового регіону вимагав і належного інституційного розвитку форм церковного правління в губернії. Визначенням «Про вікарних єпископів» Помісного Собору РПЦ 1917-1918 рр. кількість вікарних єпископів було суттєво збільшено. За поданням Катеринославського архієпископа Агапіта (Вишневецького) у межах губернії, які знаходились у його духовній юрисдикції було утворено два нових вікаріатства. У 1919 р. була відновлена Маріупольська вікарна кафедра, яку очолив єпископ Андрій (Одінцов), а вже восени 1921 р. вікарна кафедра була утворена у новому губерніяльному центрі – Бахмуті. 21 жовтня 1921 р. на єпископа Бахмутського був хіротонісаний архімандрит Іоанікій (Соколовський) й незабаром возведений до сану архієпископа [1, с. 114-115].

14-30 жовтня 1921 р. у Києві відбувся Перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор, на якому радикальна група духовенства прихильників автокефалії та українізації Помісної Православної Церкви в Україні, не знайшовши порозуміння з Московською Патріархією, вдалась до суперечливого способу утворення ієрархії шляхом покладання рук пресвітерів та обрала митрополитом Київським протоієрея Василя Липківського – одного з найвидатніших учасників національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. Суперечливість хіротонії перших ієрархів новоутвореної Української Автокефальної Православної Церкви викликала значні суперечності у середовищі як помірковано-консервативного так і обновленського кіл православного духовенства в Україні. З огляду, на суттєве неприйняття нової ієрархії українською паствою широка підтримка УАПЦ обмежувалась переважно Київською губернією [2, с. 141].

Незначні парафії УАПЦ виникали у сільських україномовних місцевостях Донбасу й адміністративно належали до Харківсько-Слобожанської Округової Ради [3, с. 146-147]. Зокрема, активно діяли громади тільки у Костянтинівці та Дружківці. На розвиткові УАПЦ на Донбасі значною мірою позначились як відмежування від радикального автокефального осередку прихильного до українізації Катеринославського архієпископа Агапіта (Вишневецького), так і відносна консервативність парафіяльного життя на Донбасі.

Улітку 1922 р. за активного сприяння органів ДПУ в середовищі Українського Православ'я відбулось інституційне виокремлення обновленського руху. На Донеччині його

очолив колишній вікарій Катеринославської єпархії – єпископ Маріупольський Андрій (Одінцов), який під час арешту за «контрреволюційну діяльність та приховування церковних цінностей» був завербований органами ДПУ [4, с. 37-38]. Після свого звільнення за амністією ієрарх очолив новоутворену Донецьку єпархію в юрисдикції обновленської Церкви.

У губерніальному центрі – Бахмуті – позиції обновленської групи, попри активну підтримку органів ДПУ, були відносно слабкими. Зокрема, ще у серпні 1922 р. на відкритті місцевого з'їзду духовенства та мирян більшість присутніх делегатів підтримала жорстку антиобновленську позицію головуючого архієпископа Іоанікія, що зрештою, і призвело до арешту останнього. До того ж з посиленням репресій проти нелояльних радянській владі ієрархів у середовищі вірян склалася потужна антиобновленська опозиція названа «тихонівщиною». Попри те, що місцева влада спромоглася передати в користування обновленській общині Свято-Троїцький кафедральний собор м. Бахмута, вже незабаром, на початку січня 1923 р., віруючі-тихонівці зірвали урочистий молебень та вигнали з храму обновленське духовенство [4, с. 76].

У цілому, тогочасний стан обновленської Церкви характеризувався відсутністю стабільності у її управлінні, постійним переміщенням ієрархів за місцями служіння та падінням їхнього духовного авторитету серед пастви, а отже, і попри активну підтримку ДПУ та фактичну ліквідацію організованого церковного управління Катеринославської єпархії, розвиток обновленського руху на Донбасі був вкрай повільним. Зокрема, станом на 1 вересня 1924 р. на теренах Бахмутської округи у складі обновленської Донецької єпархії перебувало усього лиш 17 громад, супроти 122 громад Патріаршої Церкви [5].

Тим часом Бахмутський архієпископ Іоанікій (Соколовський) після свого звільнення очолив боротьбу з обновленцями у як на канонічних теренах свого вікаріату, так і усією Катеринославською єпархією зокрема. 25 березня 1924 р. з огляду на адміністративне заслання патріаршого екзарха в Україні митрополита Михаїла (Єрмакова) та відсутність організованого церковного управління у республіці Патріарх Тихон призначив архієпископа Іоанікія виконуючим обов'язки екзарха України з наданням останньому широких повноважень для виконання «церковно-суспільної роботи» включно аж до організації Собору (Синоду) православних єпископів України [6, с. 658]. Місцем перебування Іоанікія стала столиця УСРР – Харків. У 1924 р. задля здійснення архіпастирської опіки православних парафій на Донбасі архієпископ Іоанікій ініціював архієрейську хіротонію намісника Самарського монастиря архімандрита Іоасафа (Попова) на єпископа Бахмутського та Донецького [7].

Однак, незабаром стався гострий конфлікт Іоанікія з парафіяльною радою Благочинського кафедрального собору, у результаті якого представники парафіяльної ради звернулись до Патріарха Тихона з категоричною вимогою зміщення Іоанікія з харківської кафедри. І вже 8 вересня 1924 р., за вимогою представників делегації церковної ради у складі П.Т. Телятнікова та В.А. Тищенка [8, с. 61], Іоанікій був переведений до Омська, утім, не підкорившись патріаршому розпорядженню, ієрарх продовжував автономно здійснювати керівництво Харківською та Катеринославською єпархіями. Слід відзначити, що попри загострення конфлікту Іоанікія з Патріархією позиції ієрарха не були серйозно порушені. Зокрема, його тогочасні архіпастирські візити до найбільших міст Донбасу (Бахмут, Луганськ) неабияк засвідчили авторитет знаного архієрея [4, с. 135].

Без перебільшення ключовим для Українського Православ'я став 1925 р. Активізації церковно-інституційних процесів у цей час сприяла нова адміністративна реформа УСРР, у результаті якої губерніальний поділ республіки змінився на округовий. Відповідно до нової реформи у червні 1925 р. Священний Синод Української Синодальної (обновленської) Церкви ініціював реорганізацію мережі єпархіальних управлінь. У результаті цього було утворено 36 єпархій у відповідних межах територіальних округ. Таким чином, Донецька єпархія була розділена на окремі Артемівську (Бахмутську), Луганську, Сталінську, Старобільську та Маріупольську [9, с. 185-186].

Того ж року свого інституційного оформлення досяг поміркований автокефальний рух у середовищі Українського екзархату РПЦ. Ініціативна група ієрархів на чолі з архієпископом Іоанікієм (Соколовським) та за участі єпископів Павла (Погорілка), Феофіла (Булдовського), Сергія (Лабунцева) та Сергія (Іваницького) скликала Архієрейський Собор у м. Лубни 4-5 червня 1925 р. На Лубенському Соборі було утворено новий колегіальний орган управління Православної Церкви в Україні – Собор єпископів України, який кори-

стуючись широкою підтримкою ДПУ проголосив лояльність до радянської влади. Діяльність Собору проходила в загальній тенденції тогочасної державної політики українізації. Головними принципами його діяльності були прагнення канонічної автокефалії Української Православної Церкви та поміркована українізація її внутрішньопарафіяльного життя. Попри це, переважна більшість українських ієрархів не визнала юрисдикції Собору Єпископів, а отже, Українську Церкву спіткало чергове розділення.

Вже на архієрейському Лубенському Соборі відбувся розрив стосунків архієпископа Іоанікія з єпископом Іоасафом, який під впливом агітації консервативного духовенства залишив Собор під час роботи [4, с. 136]. Єпископ Іоасаф вийшов на спокій, оселившись у Новомосковську. Активна пропаганда представників як консервативного, так і обновленського духовенства послабили позиції Іоанікія у Катеринославі, однак про свою готовність прийняти ієрарха проголосили Бахмутський та Луганський окружні з'їзди духовенства [4, с. 140; 10, с. 113]. Отже, вже восени 1925 р. у цих містах розпочалось оформлення окружних єпархіальних управлінь Соборно-Єпископської Церкви. Однак, на Донбасі архієпископ Іоанікій не залишився і здійснював архіпастирську опіку Бахмутського краю, перебуваючи у Харкові.

У середині 1920-х рр. Донеччина стала осередком міжконфесійного протистояння Синодальної (обновленської), Соборно-Єпископської та Патріаршої Церков. Частина бахмутського духовенства, яка не визнала канонічності Лубенського Собору перейшла у підпорядкування вікарія Катеринославської єпархії – єпископа Олександрівського Стефана (Адріашенка), а після арешту єпископа Стефана – до Дніпропетровського єпископа Макарія (Кармазіна). У 1926 р. на Артемівську (Бахмутську) кафедру був переведений один з найвидатніших діячів українського обновленства єпископ Іоаким (Пухальський) – секретар Священного Синоду УСЦ [11]. Призначення єпископа Іоакима неабияк пожвавило розвиток Синодальної Церкви в регіоні. Однак, кількість парафій у Артемівській (Бахмутській) окрузі не перевищила 20 [12]. Також не втратив свого впливу й архієпископ Іоанікій, однак вже у 1927 р. останній був переведений до Ульяновська (Симбірська), і керівництво Артемівської (Бахмутської) та Сталінської (Донецької) єпархій УСЦ зосередилися в юрисдикції архієпископа Луганського та Донецького Августина (Вербицького) [10, с. 87].

Тим часом, з проголошенням 29 липня 1927 р. Декларації заступника патріаршого місцеблюстителя митрополита Сергія (Страгородського) про лояльність до радянської влади, у середовищі Патріаршої Церкви виникла перспектива виокремлення «правої опозиції», яку очолив Петроградський митрополит Йосиф (Петрових). На Донбасі катакомбні общини Істинно-Православної Церкви перебували у юрисдикції єпископів Старобільського Павла (Кратирова) та Бахмутського Іоасафа (Попова) [11]. Катакомбна Церква об'єднала довкола себе широкі кола чернецтва з закритих на початку 1920-х рр. монастирів. Представники цієї течії проводили широку агітацію серед селян, застерігаючи їх щодо вступу до колгоспів та поширюючи антирадянські, есхатологічні заклики.

На початку 1930-х рр. активними заходами радянської влади церковно-інституційні процеси на Донбасі суттєво уповільнилися. Внаслідок конфлікту ієрархії УСЦ з московським обновленським Синодом була фактично скасована автокефалія українських обновленців і нечисленні обновленські парафії, що вистояли під час активної хвилі закриття храмів, перейшли у пряме підпорядкування Першоїєрарха обновленських Церков у СРСР митрополита Олександра Введенського. Майже цілковито була знищена ієрархія Української Автокефальної Православної Церкви. Відносний успіх мала УСЦ. По смерті архієпископа Августина (Вербицького) Лугансько-Донецьку єпархію очолив особисто голова Собору Єпископів України митрополит Феofil (Булдовський). Однак, сподівання ієрарха на стабілізацію УСЦ хоча б на Донбасі з прийняттям Конституції СРСР в грудні 1936 р., що гарантувала релігійну свободу, не справдилися.

Висновки. Отже, історичний аналіз доводить, що процеси інституційного розвитку Православної Церкви на Донеччині відбувався в умовах складного церковно-державного протистояння, й виникнення на його тлі низки інституційних розколів всередині самої Церкви. Усе це призвело до часткового послаблення позицій Патріаршої Церкви та поступової актуалізації Церков переважно автокефальної спрямованості. Однак, відносна консервативність парафіяльного життя на Донбасі значною мірою позначилась на непо-

пулярності провладних конфесій реформаційної спрямованості. З одного боку актуалізація українізації Православної Церкви в Україні мала сприяти відродженню національної духовної традиції, пошуку шляхів оновлення релігійного життя громад, й переорієнтації церковної ідеології з-під самодержавного впливу до дійсних основ християнства. Однак, в дійсності в ході жорсткого міжконфесійного протистояння ці принципи так і не були реалізованими, натомість негативні риси багатьох тогочасних церковних ієрархів, які активно застосовували практику доносів та співпраці з богоборчим режимом у боротьбі за парафії, остаточно підірвали авторитет відповідних конфесій у суспільстві та створили тверду основу подальшої атеїстичної політики радянської влади на східноукраїнських теренах. Усе це призвело до формування наприкінці 1920-х рр. окремого опозиційного руху Катакомбної Істино-Православної Церкви, що одразу ж здобула широку підтримку серед населення. Зрештою, попри початкову активність церковно-інституційних процесів на Донбасі у міжвоєнний період заходами радянських спецслужб було цілковито нівельовано усі перспективні здобутки актуальних реформ церковного життя та ліквідовано усі організовані інституції розділеної Православної Церкви.

Список використаної літератури

1. Никитин Д.Н. Иоанникий (Соколовский) // Православная энциклопедия в 39 т. – М., 2010. – Т. 25. – С. 114 - 115.
2. Власовський І.Ф. Нарис історії Української Православної Церкви: у 4 т. 5 кн. – К., 1998. – Том IV. – Ч.1. – 384 с.
3. Майстренко В.С., О.В. Корнев Українська Автокефальна Православна Церква в історії Слобожанщини та Донбасу (1926 – 1930 рр.) / В.С. Майстренко, О.В. Корнев // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Сер.: Історія. – 2008. – № 816. – С. 145-159.
4. Тригуб О.П. Розкол Російської Православної Церкви в Україні (1922-39 рр.): між Державним політичним управлінням та реформацією. Монографія / О.П. Тригуб. – Миколаїв, 2009. – 300 с.
5. Державний архів Чернігівської області. Ф. Р-17. Оп. 1. Спр. 112. Арк. 461.
6. Следственное дело Патриарха Тихона: Сб. док. по материалам ЦА ФСБ РФ. – М., 2000. – 1016 с.
7. Шкаровский М.В. Иоасаф (Попов) // Православная энциклопедия в 39 т. – М., 2010. – Т. 25. – С. 204.
8. Матвеев М.П., прот. История Харьковской епархии (1850-1988) / М.П. Матвеев. – Х., 1999. – 225 с.
9. Жилюк С.І. Обновленська Церква в Україні (1922-1928) / С.І. Жилюк. – Р., 2002. – 384 с.
10. Форостюк О.Д. Правове регулювання державно-церковних відносин у радянській Україні в 1917 - 1941 роках (на матеріалі Донецького регіону): монографія / О.Д. Форостюк. – Л.: РВВ ЛІВС, 2000. – 151 с.
11. Татаринов С.Й. Православна Церква на Донеччині (XVIII-XX століття) / С.Й. Татаринов, Н.О. Тутова. – Донецьк, 2014. – 165 с.
12. Центральний державний архів вищих органів влади і управління. Ф. 5. Оп. 3. Спр. 116. Арк. 114-119.

References

1. Nikitin D. Ioanniky (Sokolovsky) // The Orthodox encyclopedia in 39 t. – M., 2010. – T. 25. (rus).
2. Vlasovsky I. Outline of the history of the Ukrainian Orthodox Church: in 4 t. 5 b. – K., 1998. – T. IV. P.1(ukr).
3. Maystrenko V., Kornev O. Ukrainian Autocephalous Orthodox Church in the history of Slobozhanshchina and Donbass (1926 – 1930 s.). // Bulletin of V. Karazin Kharkiv national university. Ser.: History. – 2008. – № 816. – P. 145-159. (ukr).
4. Trigub O. The split of the Russian Orthodox Church in Ukraine (1922-39s.): Between the State Political Department and the Reformation. Monography. – Mykolayiv, 2009. – 300 p. (ukr).
5. The state archive of Chernigiv region. F. R-17. In. 1. C. 112. L. 461.
6. Investigation case of Patriarch Tikhon: Coll. dock. By materials of CAF SS RF. – M., 2000. – 1016 p. (rus).
7. Shkarovsky M. Joasaph (Popov) // The Orthodox encyclopedia in 39 t. – M., 2010. – T. 25. – P. 204. (rus).
8. Matveenko M., archiepriest. The history of Kharkiv diosee (1850-1988). – Kh., 1999. – 225 p.(ukr).
9. Zhilyuk S. The Renovationist Church in Ukraine (1922-1928). – R., 2002. – 384 p. (ukr).
10. Forostiuk O. The legal regulation of church-state relations in Soviet Ukraine in 1917 – 1941 s. (on the material of Donetsk region): monography. – L.: RVVLIIA, 2000. – 151 p.(ukr).
11. Tatarinov S., Tutova N., The Orthodox Church in the Donetsk region (XVIII-XX centuries). – Donetsk, 2014. – 165 p.(ukr).
12. Central State Archive of higher authorities and management of Ukraine. F. 5. In. 3. C. 116. L. 114-119.

RUBAN Nikolay, deacon of UOC KP, undergraduate of East Ukrainian Volodymyr Dahl National University, student of Kyivan orthodox theological academy,
e-mail:nikolas.kindle@gmail.com

THE INSTITUTIONAL PROCESSES IN THE MEDIUM OF ORTHODOX CHURCH ON THE TERRITORY OF BAKHMUT REGION 1920S

Abstract. Introduction. *The historical circumstances of the institutional processes in the medium of Orthodox Church on the territory of Bakhmut region still remains one of the less investigated pages of*

the Ukrainian local church history. Despite the fact that problem of Ukrainian church history of interwar period had been studied by many researchers, it exist a large number of questions requires its elaboration. Nowadays on the basis of unknown earlier material it's possible to expand the common picture of said events. That's why the main purpose of the article is to figure out the circumstances of institutional development of main orthodox confessions on the territory of Bakhmut region during the first decade of the soviet authority in Ukraine.

Results. *In the article we compared the regional development of the main Orthodox Church structures on the example of the certain east-ukrainian region. The characteristic issue of the religious life in Donbas was relatively conservative. That was the main cause of the slow pace of development of reformat-orientated confessions such as Ukrainian Autocephalous Orthodox Church and Ukrainian Synodal Church. More over speaking about Councilar-Episcopal Church it should take into account the faithful's attitude to the bishop's loyalty to atheistic government. All these shown church schism's, and also metropolitan Sergiy's declaration became the main cause of formaition of fundamentally new movement of catacomb true-christian church in opposition to pro-government orthodox confessions.*

Originality. *The originality of the article composed by an attempt to research the events of Donbas church history events without traditional historical cliché's, because in this case it should consider all the trends of that time ukrainian church life. In our strong opinion exactly the ignoring of the modern needs of improvement the canonical status of Ukrainian Orthodox Church allowed the atheistic regime deepening the church schism that helped to destroy the common legal institute of Orthodox Church all over the Soviet Union.*

Conclusions. *In conclusion it's worth to sign that nowadays the researching of Donbass church history of interwar period is complicated by the difficult politic situation in the region. Unfortunately the material of Lugansk and Donetsk archives are unavailable for Ukrainian researches, but gradual actualization of this problem makes the strong prospects of its future fast research.*

Key words: *Orthodox, Bakhmut region, Donbass, split, Ukrainian Councilar-Episcopal Church (UCEC), Ukrainian Autocephalous Orthodox Church (UAOC), Ukrainian Synodal Church (USC), True-Orthodox Church.*

*Одержано редакцією 21.11.2016
Прийнято до публікації 23.12.2016*

УДК: 327(477+497.1)

САГАН Галина Василівна,
доктор історичних наук, доцент,
професор Київського університету
ім. Бориса Грінченка
e-mail: galinasagan@gmail.com

СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ І КУЛЬТУРИ ВОЄВОДИНИ (СЕРБІЯ)

У результаті вивчення звітів Товариства української мови, літератури і культури Воєводини (Сербія) та спогадів його членів проаналізовано діяльність Товариства, спрямовану на вивчення української мови, літератури та культури в регіоні. Розкрито низку проблем функціонування Товариства, викликаних територіальною розпорошеністю українців у Воєводині, обмеженими фінансовими можливостями організації. Показано, що негативно відобразилася на діяльності Товариства байдужість окремих українських родин щодо вивчення української мови їхніми дітьми.

Ключові слова: українська діаспора, культурна діяльність, Україна, Воєводина, Сербія, Товариство української мови, літератури і культури Воєводини.

Постановка проблеми. Із зародженням демократичних процесів у Югославії, які почали розгортатися у 80-ті роки ХХ ст., у Воєводині – основному регіоні зосередження українців Сербії – з'явилися кращі умови для створення національних товариств. Першими центрами відродження культурного і громадського життя української діаспори у Воєводині на початку 80-х років ХХ ст. стають міста Вербас та Кула. Окрім факультативного вивчення української мови, там почали працювати драматичні гуртки, танцювальні та музичні групи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що порушуються у запропонованому дослідженні не ставали предметом вивчення української та іноземної науки. Представлений аналіз зроблений у результаті введення до наукового обігу нових матеріалів,